

УДК 636. 32/38. 082.23

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2021.118.31>

РОЗМІР ЗАВИТКА ТА СМУШКОВА ПРОДУКТИВНІСТЬ АСКАНІЙСЬКИХ КАРАКУЛЬСЬКИХ ЯГНЯТ

Лисенко Л.Б. – студент магістратури другого року навчання
біолого-технологічного факультету,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Заруба К.В. – к.с.-г.н., с.н.с.,

Інститут тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова

«Асканія-Нова» – Національний науковий селекційно-генетичний центр

з вівчарства

Корбич Н.М. – к.с.-г.н.,

доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Основною продукцією асканійської каракульської породи овець є смушки, які характеризуються такими показниками, як форма, довжина, розмір завитка, його щільність, густина, малюнок, блиск, шовковистість, забарвлення, що дає можливість отримувати високоякісні шкурки. У каракулівництві в основу класифікації каракульських ягнят за смушковими типами покладені форма і тип завитків у поєднанні з їх розміром. Тому метою наших досліджень було вивчення впливу розміру завитків на якісні показники смушків у ягнят чорного забарвлення асканійської каракульської породи. Вищі показники живої маси при народженні було відзначено у баранчиків та ярочок із крупним завитком, відповідно 5,0 та 4,9 кг, різниця з ягнятами із середнім завитком становила: у баранчиків – 0,4 кг, або 8,0%, у ярочок – 0,36 кг, або 7,3%.

Дослідне поголів'я ягнят характеризувалося трьома смушковими типами, зокрема жакетним, ребристим та кавказьким. Ягнят із плоским смушковим типом у групах дослідних ягнят, як баранчиків, так і ярочок, не виявлено. Аналіз цієї характеристики у розрізі статеві-вікових груп та розміру завитка показав, що у баранчиків із дрібним завитком все поголів'я характеризувалося лише бажаним жакетним смушковим типом, а із середнім та крупним завитком 60% поголів'я ягнят виділено із жакетним смушковим типом, решта мали ребристий смушковий тип. У групі ярочок із середнім завитком лише 50% поголів'я мали найбільш бажаний жакетний тип смушків, також 50% характеризувалися ребристим типом. У групі ярочок із крупним завитком виділено три типи смушків: 20% бажаних жакетних, 60% – ребристих смушків, 20% кавказьких. У групі з дрібним завитком також 10% поголів'я мали кавказький смушковий тип, решта були з бажаним жакетним смушковим типом.

Встановлено, що дослідне поголів'я баранчиків та ярочок з урахуванням розміру завитка мало досить високі якісні показники смушків. Особливу увагу потрібно звернути на покращення таких показників, як шовковистість та блиск шерсті в ягнят із крупним та дрібним завитком.

Ключові слова: асканійська каракульська порода, жива маса, розмір завитка, смушки, ягнята.

Lysenko L.B., Zaruba K.V., Korbych N.M. The size of the curl and lamb pelt productivity of Askanian karakul lambs

The main products of lamb pelt breeds of sheep are lamb pelts, which are characterized by such basic indicators as: shape, length, curl size, curl closeness, density, pattern, luster, silkiness, color, which makes it possible to obtain high quality skins. In karakul breeding, the classification of karakul lambs by lamb pelt types is based on the shape and type of curls in combination with its size. Therefore, the aim of our research was to study the effect of curl size on the quality indicators of lamb pelt in black lambs of Askanian karakul breed. The higher indicators of live weight at birth were observed in ewe-lambs and ram-lambs with a large curl, respectively 5.0 and 4.9 kg, the difference with lambs with a medium curl was, respectively, in lambs 0.4 kg, or 8.0% and lambs – 0,36 kg, or 7.3%.

The research population of lambs was characterized by only three lamb pelt types, in particular, jacket, ribbed and Caucasian. The lambs with a flat lamb pelt type in the groups of research lambs, both, were not found. Analysis of this characteristic in terms of sex and age groups and curl size showed that in ram-lambs with a small curl, all livestock was characterized only by the desired jacket lamb pelt type, and with medium and large curls of 60% lambs were selected with jacket lamb pelt type, the others had a ribbed lamb pelt type. In the group of medium-curled ewe-lambs, only 50% of the population had the most desirable jacket type of smushki, and 50% were characterized by a ribbed type. In the group of ewe-lambs with a large curl, there are three lamb pelt types, respectively – 20% – the desired jacket, 60% – ribbed lamb pelts and 20% less desirable Caucasian. In the small curl group, 10% of the livestock also had the Caucasian lamb pelt type, the rest had the desired jacket type.

It was found that the experimental population of ram-lambs and ewe-lambs, taking into account their curl size, had a fairly high quality of lamb pelt. Particular attention should be paid to improving such indicators as silkiness and hair lustre in lambs with large and small curls.

Key words: *Askanian karakul breed, live weight, curl size, lamb pelts, lambs.*

Постанова проблеми. Відновленню галузі вівчарства та формуванню її конкурентоспроможності сприяє наявність цінних вітчизняних генетичних ресурсів. У нових економічних умовах підвищеною увагою користуються породи з комбінованою продуктивністю, до яких належить асканійська каракульська порода овець із внутріпородними типами [1, с. 188; 2, с. 102].

Каракульська порода овець, створена народною селекцією, отримала своє визнання завдяки якості смушків. На основі класичних та новітніх методів селекції шляхом використання баранів-плідників асканійського породного типу багатоплідних каракульських овець було створено вітчизняну асканійську каракульську породу овець. Тварини нового селекційного досягнення за екстер'єром подібні до чистопородних каракульських, мають міцну конституцію та комбіновану продуктивність [3, с. 76; 4, с. 279].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За даними О.О. Любінецької [5, с. 289], генеалогічна структура асканійського породного типу багатоплідних каракульських овець чорного забарвлення племінного заводу «Маркеєво» представлена чотирма лініями. Новонароджені ягнята мали в основному середній розмір завитка, густий, шовковистий і блискучий волосяний покрив. Виявлено, що смушкові якості двійневих ягнят високі: вихід жакетного смушкового типу – 67,7% (37% за цільовим стандартом), вихід еліти та першого класу – 81,2%, частка ягнят із середнім розміром завитка – 50,4%.

Стада овець півдня України представлені генотипами різних напрямів продуктивності, такими як асканійська тонкорунна, асканійська м'ясововнова із кросбредною вовною та асканійська каракульська породи [6]. Високі показники їхньої продуктивності та відтворення свідчать про високу адаптаційну здатність до мінливості агрометеорологічних умов [7, с. 44]. Зокрема, в асканійській каракульській породі овець багатоплідність вівцематок – 140–160%, маса баранів-плідників – 89–96 кг, вівцематок – 53–57 кг, ягнят при народженні: одинаків – 4,5–5,0 кг, двійневих – 3,5–4,0 кг, трійневих – 3,0–3,5 кг, вихід смушків перших сортів – 71–93% [8, с. 15–16].

Постановка завдання. У роботі поставлена мета оцінити ягнят чорного забарвлення за якісними показниками смушків з урахуванням поділу на групи за розміром завитка. Поділ ягнят проведено на основі методичних вказівок для проведення бонітування асканійського внутріпородного типу багатоплідних каракульських овець. Відповідно до цих вказівок розмір завитка поділяється на три градації: дрібний завиток (до 4 мм), середній (від 4 до 8 мм) і крупний (від 8 мм і більше). Найбільшу цінність мають ягнята із середнім розміром завитка.

Виклад основного матеріалу дослідження. Жива маса ягнят при народженні є основним показником і прямо пропорційно корелює із площею смушків та їх розмірами (табл. 1).

Таблиця 1
Жива маса при народженні ягнят асканійської каракульської породи, кг

Розмір завитка	Стать	Жива маса при народженні, кг		
		$\bar{X} \pm Sx$	δ	$Cv, \%$
Крупний	баранчики	5,0±0,4	0,59	11,78
	ярочки	4,9±0,33	0,46	9,50
Середній	баранчики	4,6±0,42	0,56	12,08
	ярочки	4,54±0,74	0,91	15,14
Дрібний	баранчики	4,15±0,57	0,75	18,15
	ярочки	4,10±0,66	0,89	11,82

Вищі показники живої маси при народженні було відзначено у баранчиків та ярочок із крупним завитком (відповідно 5,0 та 4,9 кг), різниця з ягнятами із середнім завитком становила у баранчиків 0,4 кг, або 8,0%, а у ярочок – 0,36 кг, або 7,3%. Найбільша різниця за живою масою була відзначена між ягнятами із крупним та дрібним завитком, у баранчиків вона становила 0,85 кг, або 17,0%, у ярочок – 0,8, або 16,3%. Проте все поголів'я ягнят мало високі показники живої маси, характерні для ягнят асканійської каракульської породи.

Коефіцієнт мінливості живої маси ягнят при народженні характеризувався як середньомінливий. Це свідчить про те, що ця ознака займає проміжне місце між високо- та низькомінливими показниками. Крім того, за ними можна вести стабілізуючий відбір, вони мають проміжне значення у визначенні виходу тваринницької продукції.

Основним розподілом ягнят за якісними показниками смушків є їх поділ за смушковими типами. Відповідно до інструкції бонітування смушкових ягнят виділяють чотири типи смушків: жакетний, плоский, ребристий і кавказький (табл. 2). Дослідне поголів'я ягнят характеризувалося лише трьома смушковими типами, зокрема жакетним, ребристим та кавказьким. Ягнят із плоским смушковим типом у групах дослідних ягнят, як баранчиків, так і ярочок, не виявлено. Аналіз цієї

Таблиця 2

Розподіл ягнят за смушковими типами

Смушкові типи	Стать	Розмір завитка					
		крупний		середній		дрібний	
		гол.	%	гол.	%	гол.	%
Жакетний	баранчики	6	60	6	60	10	100
	ярочки	2	20	5	50	9	90
Ребристий	баранчики	4	40	3	30	-	-
	ярочки	6	60	5	50	-	-
Плоский	баранчики	-	-	-	-	-	-
	ярочки	-	-	-	-	-	-
Кавказький	баранчики	-	-	1	10	-	-
	ярочки	2	20	-	-	1	10

характеристики у розрізі статево-вікових груп та розміру завитка показав, що у баранчиків із дрібним завитком усе поголів'я характеризувалося лише бажаним жакетним смушковим типом, із середнім та крупним завитком 60% поголів'я ягнят було із жакетним смушковим типом, а решта мали ребристий смушковий тип.

У групі ярочок із середнім завитком лише 50% поголів'я мали найбільш бажаний жакетний тип смушків, також 50% характеризувалися ребристим типом. У групі ярочок із крупним завитком виділено три типи смушків: 20% бажаних жакетних, 60% ребрих смушків та 20% кавказьких. У групі із дрібним завитком також 10% поголів'я мали кавказький смушковий тип, решта були з бажаним жакетним смушковим типом.

Шовковистість волоссяного покриву визначають органолептично. Ознака зумовлена співвідношенням у завитках ості, пуху і перехідного волосу, їх якості та будови (табл. 3).

Таблиця 3

Розподіл ягнят за шовковистістю волосу

Шовковистість волосу	Стать	Розмір завитка					
		крупний		середній		дрібний	
		гол.	%	гол.	%	гол.	%
Сильна	баранчики	-	-	-	-	-	-
	ярочки	-	-	-	-	-	-
Шовковисте	баранчики	10	100	10	100	7	70
	ярочки	10	100	10	100	6	60
Недостатньо шовковисте	баранчики	-	-	-	-	2	20
	ярочки	-	-	-	-	1	10
Грубе	баранчики	-	-	-	-	1	10
	ярочки	-	-	-	-	2	20

Відповідно до градації розподілу аналізованого поголів'я ягнят встановлено, що за шовковистістю волоссяного покриву виділено лише три градації з чотирьох можливих, зокрема шовковистий волоссяний покрив, недостатньо шовковистий та грубий. Ягнят із сильною шовковистістю волоссяного покриву не виявлено. Баранчики та ярочки із крупним та середнім завитком характеризувалися лише бажаним шовковистим волоссяним покривом. У баранчиків та ярочок із дрібним завитком розподіл за шовковистістю волоссяного покриву проведено таким чином: 70% баранчиків та 60% ярочок аналізованого поголів'я мали бажаний шовковистий волоссяний покрив, 20% баранчиків та 10% ярочок мали недостатньо шовковистий волоссяний покрив. Встановлено, що 10% баранчиків та 20% ярочок характеризувалися небажаною грубою шовковистістю волоссяного покриву.

Розподіл дослідного поголів'я баранчиків та ярочок з урахуванням розміру завитка та блиску волоссяного покриву наведено у таблиці 4.

Встановлено, що із п'яти можливих градацій блиску волоссяного покриву ягнят у дослідного поголів'я баранчиків та ярочок виділено лише три, зокрема нормальний, матовий та недостатній. Аналіз ознаки у розрізі статево-вікових груп та розмірів завитка показав, що як баранчики, так і ярочки із середнім бажаним завитком та крупним завитком мали лише нормальний бажаний блиск волоссяного покриву. У баранчиків із дрібним завитком виділено 90% ягнят із бажаним нормальним блиском волоссяного покриву, а 10% поголів'я мали недостатній блиск. У групі

ярочок із дрібним завитком виділено три типи блиску: нормальний становив 60%, матовий – 10%, а 30% ярочок мали недостатній блиск волосяного покриву.

Таблиця 4

Розподіл ягнят за блиском волосу

Блиск волосу	Стать	Розмір завитка					
		крупний		середній		дрібний	
		гол.	%	гол.	%	гол.	%
Сильний	баранчики	-	-	-	-	-	-
	ярочки	-	-	-	-	-	-
Нормальний	баранчики	10	10	10	100	9	90
	ярочки	10	100	10	100	6	60
Матовий	баранчики	-	-	-	-	-	-
	ярочки	-	-	-	-	1	10
Скловидний	баранчики	-	-	-	-	-	-
	ярочки	-	-	-	-	-	-
Недостатній	баранчики	1	10	-	-	1	10
	ярочки	-	-	-	-	3	30

Густоту волосу визначають візуально та органолептично. Ця ознака зумовлює якість смушка і виробів із нього. Цінними є ягнята, у яких волосяний покрив досить густий (табл. 5). Дослідне поголів'я ягнят характеризувалося лише трьома типами густоти волосяного покриву: густим, недостатньо густим та рідким. Ягнят із дуже густим волосяним покривом, як у баранчиків, так і у ярочок, не виділено. Баранчики з дрібним завитком характеризувалися лише густим бажаним волосяним покривом. Ярочки з дрібним завитком мали 90% поголів'я з бажаним густим та 10% з недостатньо густим волосяним покривом.

Таблиця 5

Розподіл ягнят за густотою волосу

Густота волосу	Стать	Розмір завитка					
		крупний		середній		дрібний	
		гол.	%	гол.	%	гол.	%
Дуже густе	баранчики	-	-	-	-	-	-
	ярочки	-	-	-	-	-	-
Густе	баранчики	9	90	7	70	10	100
	ярочки	1	10	8	80	9	90
Недостатньо густе	баранчики	1	10	2	20	-	-
	ярочки	7	70	3	30	1	10
Рідке	баранчики	-	-	-	-	-	-
	ярочки	2	20	-	-	-	-

Ягнята із середнім завитком розподілилися таким чином: 70% баранчиків та 80% ярочок аналізованого поголів'я мали густий волосяний покрив, а 20% та 30% поголів'я відповідно мали недостатньо густий волос. У групі ягнят із крупним завитком розподіл відбувся таким чином: баранчиків із густим волосяним покривом налічувалося 90%, з недостатньо густим – 10%, у групі ярочок

із крупним завитком виділено ягнят із густим волосом лише 10%, основна маса поголів'я (70%) мала недостатню густоту волосу, а 20% характеризувалися навіть рідким волосяним покривом.

Висновки і пропозиції. Таким чином, можна зробити загальний висновок, що дослідне поголів'я баранчиків та ярочок з урахуванням розміру завитка мали досить високі якісні показники смушків. Особливу увагу потрібно звернути на покращення таких показників, як шовковистість та блиск волосу в ягнят із крупним та дрібним завитком.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Черномиз Т.О., Лесик ОБ., Похивка М.В., Коленчук М.М., Меленко К.М., Оцінка відтворювальної здатності та продуктивності овець буковинського типу асканійської каракульської породи в умовах західного регіону України. *Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини*. 2015. Вип. 30(1). С. 188–194.
2. Кудрик Н.А. Раннє використання ярочок асканійської каракульської породи. *Науковий вісник «Асканія-Нова»*. 2012. Вип. 5(1). С. 102–105.
3. Заруба К. ., Кудрик Н.А. Характеристика вовни овець каракульської породи різних смушкових типів. *Вівчарство та козівництво*. 2015. Вип. 1. С. 73–81.
4. Туринський М.М Кудрик. Н.А. Асканійська каракульська порода овець. *Зоотехнічна наука Поділля: історія, проблеми, перспективи* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 90-річчю заснування та 55-річчю відродження біотехнологічного факультету. Кам'янець-Подільський, 2010. С. 279–281.
5. Любінецька О.О. Продуктивні якості овець багатоплідного типу асканійської каракульської породи. *Таврійський науковий вісник*. Вип. 81. С. 286–290.
6. Вівчарство України / Ю.В. Вдовиченко та ін. Київ: Аграрна наука, 2017. 488 с.
7. Нежлукченко Т.І., Пічура В.І., Папакіна Н.С., Нежлукченко Н.В. Тенденції зміни кліматичних умов Півдня України для галузі вівчарства *Реалізація програм державними та міжнародними проектами на базі вищих навчальних закладів аграрного профілю: матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*. Херсон, 2020. С. 44–48.
8. Вдовиченко Ю.В., Іовенко В.М., Кудрик Н.А., Кононенко В.Г., Жарук П.Г., Жарук Л.В., Писаренко А.В., Гратилю О.Д., Свістула М.М. Тваринництво та кормовиробництво Півдня України в умовах теплового навантаження. *Науковий вісник «Асканія-Нова»*. 2019. № 12. С. 6–24.